

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 18 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руских свят о 5^{1/2} год. пополудни.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише напередні застережені.— Реклямації неопечатані в вільні від порта.— Оголошенія звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесенія по 30 сот. від стрічки.

Чи „Ad maiorem Poloniae gloriam“?

Прошу дозволити мені місця в Вашій часописі забрати голос в справі, яка діймала мене до живого. Маю на думці тяжку обиду, яка стрінула Експ. Митрополита Шептицького в 182-ім числі „Діла“.

Застерігаю ся, будьто би я говорив як політик, суспільний діяч, або якась урядова особа. Роблю се лише як громадянин і член суспільности, як чоловік і як обсерватор, якому чейже прислугує право голосу. Думаю також, що як раз таке становище дає мені спромугу висловити мій осуд об'єктивно і безпристрастно.

У поданому числі «Діла» в статі п. з. «Ad maiorem Poloniae gloriam» закидають ся Митрополиті Шептицькому коротко валєнродизм, осуджують безпардонно усю єго дотеперішну діяльність як крайню для нас шкідливу, ворожу, ба навіть вже а priori вимірену на нашу загладу, а навпаки ad maiorem gloriam Poloniae, зветь ся єго «високо-поставленим чужинцем», який взяв на себе руску маску, щоби тим успішнійше працювати при помочи псевдопатриотичного бляхману над знищенем Руси ітд. ітд. Одним словом «projekt na zniszczenie Rusi» — rediviva, та вже в поправнім виданю, в особі «високопоставленого чужинця».

Читаю таке і своїм очам не вірю... Невже справді можна в такий спосіб осуджувати усю дотеперішну діяльність Митрополита, на яку чейже від літ усі глядимо, невжеж в такім світлі можна бачити саму особу Митрополита, як чоловіка і діяча? Невжеж можна відважитись на основі одної куренди і кількох інших тенденційно освітлених фактів заявити urbi et orbi, що «граф Андрей Шептицький» закривав до тепер своє справдішнє національнє обличє, тепер же — «скинув шолом» — і «перед нами станув чужинець, надиханий традицією валєнродизму, член ворожої нам суспільности, котрий вкрав ся на руский метрополитичий престол» хіба лише на те, щоби в нутрі самої рускої суспільности заціпити трійло роздору, ослабити її відпорну силу перед ворожим напором?! Не хоче ся вірити, щоби можна здобути ся на стілько загорілости, засліпленія і злоби, як се виявило ся в наведеном числі «Діла»!

Аджеж прошу лише розважити: тут вже не ходить о таку або иншу суспільно-політичну справу, о такий або инший публичний виступ Митрополита, над яким

можна так або инакше дискутувати, ні! тут ходить вже о щось більшого, щось великого, святаго, ще навіть у ворога треба пошанувати, ходить о «я» Митрополита, о єго псіху й єго найвишнійші почуванія: честь як чоловіка!

І ось як раз сю найвишнійшу струну людського «я» автор згаданої статі «Діла» одним почерком пера брутально зірвав і кинув без всяких застережень під ноги усюї вашої читаючої громади. І на якій підставі?

По думці ш. співробітника «Діла» Митрополит звісною курендою з 27. липня с. р. 1) «зімунізував русифіковані москвофільским духовенством територію перед національним і культурним освідомлюванєм з боку національного руского духовенства», і 2) «заборонив нашому духовенству всяку публичну діяльність поза межами парохії — а сотрудикам навіть в „межах парохії“». Усім тим Митрополит на погляд автора «силкуєть ся відорвати духовенство від національного руского табору і від народної діяльности, забити в духовенстві всякі національні почуванія» ітд. ітд. В той спосіб та при помочи иншого «псевдопатриотичного» бляхману в роді дяківської бурси і «Народної Лічницї» тягне «високопоставлений чужинець» від літ «кертичну» роботу над денационалізацією нашого духовенства «ad maiorem Poloniae gloriam».

Чи з того, що Митрополит застерігає кождому парохови бути господарем в єго парохії і між повіреною єму паствою а заборонює иншим сьвященникам без згоди і відома господаря-пароха вмішувати ся в чужу парафію, можна вже заключати, що Митрополит, сей «високопоставлений чужинець», нарочно вимірив се «на zniszczenie» України, ба що оно є лише одним із способів, які Митрополит від вступленія на митрополитичий престол аж по нинішній день кує п л я н о в о на нашу погубу? Чи справді можна?! Ні! Се просто божевільна інсинуація, яка невимовно болючо а зовсім безпідставно ранить людину висококультурну, ідейну, гуманну і ідеально благородну, який підсувати подібні, просте гидкі почуванія як валєнродизм, гіпокрізія і фарисейство вважаю просто злочином, журналістичним розбоям.

Бож прецінь можна, жаліти що в окруженю нашого найвисшого єрарха находять ся може не конче дібрані дорадники, можна згоджувати ся з тим поглядом, що церква індиферентна в національних справах стає пустим звуком, — усе те є справи, над якими можна на-

віть дуже остро розправляти. Одначе кинути зараз каменем, анатемізувати «високопоставленого чужинця», відсудити єго від всяких людських почувань, імпутувати людині наскрізь благородній й перенятій як найкращими ідеями й інтенціями лиш і виключно в користь того народу, з якого уся родина Шептицьких походить, валєнродизм, се видаєть ся мені так страшно безпідставним, диким, некультурним і для нас шкідливим, що просто ніяк не можу зрозуміти, як могли подібні брутальні напасти вийти з редакції дневника, котрий чейже повинен числитися з людськими почуваннями своїх читачів, як неменше з тим, що і утримуєть ся він головно духовенством, та що в єго спілці засідає поважнє число сьвящеників.

Високо достойна особа Митрополита не потребує оборони, бо ми всі глядимо на єго многосторонну й корисну для нас діяльність, єго жертволюбність й ідеальну безкористність і саможертву, й усе те чейже о б о р о н и й в и п р а в д а н я не потребує. Скажу лишє се, що колись історія запише: сиділи на галицькім митрополитичім престолі ріжні люди, та був оден, що щедрою рукою двигав наш національно-культурний рух й творив такі культурні інституції, яких не було ані перед ним, ані ледви чи будуть повставати з того самого боку після нього... се все напише вже історія. А поки що ми — неначе унаслідували якусь страшну атавістичну суспільну недугу, відтручуємо від себе в якімсь фатальнім засліпленю наших найвизначнійших людей без ріжницї їх переконань й поглядів, їмже ність числа, як В. Федорович з Вікна, Ол. Барвіньский, Павлик (якого мало що злодієм не звать), Олесницький ітд. ітд.

У Львові, 15. серпня 1908.

Др. Ол. Сушко.

АНАТОЛЬ ВАХНЯНИН

Матеріяли до політики Русинів від часу так званої „нової ери“.

(Дальше).

Пос. Романчук: Поляки давно спокуювали нас, щоби ми зірвали з кацапачи. Я не годив ся на те, бо не було поруки, що в слід за тим система їх змінить ся, а впрочім не всі „тверді“ були Москалями, а вкінці у нас було багато спільних інтересів против Поляків. Тепер дало правительство поруку що система буде змінена. Саме прав-во взяло в руки цілу акцію, зачали ся довірочні переговори і оно

обіцяло змінити ворожу Русинам систему управ-
ли, наколи ми рішучо зірвемо з москвофілами.
Я міг проте сьміло проголосити декларацію
в соймі 25 падолиста. Я однак не кинув
каменем на Москалів, хоч від мене сега жа-
дано. Край здивував ся — се правда. При тім
показало ся, що союз з москвофілами не бу-
де тривкий. Москалі наші нападали на нас в
своїх органах, а ділами показували також, що
йдуть окремо — фонд для покупи землі і
голодовий комітет зорудовали они окремо —
без нас. Програма, яку я проголосив в соймі в
декларації, не була нова. Ми її висказали вже
в 1887 році в пропам'ятнім письмі, яке я і др.
Ол. Огоновский, як голова „Народної Ради“
завезли гр. Кальнокому, як міністрови загра-
ничних справ. І барон Гавч знав нашу про-
граму.

Католицизм в сій програмі не має ваги.
Ми не хочемо бути catholicissimi, а лише о-
стати ся при нашій вірі. Україна і Буковина
зрозуміли наш католицизм. Нам ходило о пра-
вительство і князів церкви. Опозиція ради-
калів і москвофілів кинула ся на сю точку,
а народовці спитали себе: що стало ся, що
ми нараз з опозиційного сторонництва пере-
ходимо на сторону правительства і стаємо
правительственным будьто сторонництвом. По-
встало недовірє.

Ми однак не сходимо з опозиційного
становища, ми зблизились лише через про-
граму до правительства, бо правительство сега
саме від нас жадало враз з Поляками. Оно
веліло нам зложити звісну декларацію і то
зараз (під кінець соймової сесії), бо інакше
було би за пізно. Наколи правительство саме
нас до того побудило, то єго задачу буде,
улегчати нам наше становище. Ми виявили
єму наші постуляти, а дальша акція мала
вести ся так, що «Народна Рада» мала ви-
слати депутацію до краєвого і центрального
правительства і мала предложити їй постуля-
ти, про які говорено ще перед 25. XI. 1890 з
намісником, гр. К. Баденім. Ми мали одержати
8—9 крісел посольських в державній раді
і т. д. Скорє розв'язав парламенту перебіло
нам се діло. Ми не успіли дістати деяких кон-
цесій і підготовити вибори. Польский, вибор-
чий комітет не хотів робити нам ніяких усту-
пок. Там сказано нам: „So pamieśnik zrobić,
pieścaj dokończy“. Ми знали, що Поляки ма-
ють силу і що на перекір їм правительство не
підє. Намісник мав Поляків усмирити, що ціла
акція лежить в інтенції найвисших сфер.
Так і сталось. Centralny komitet wyborczy
змяк і увійшов з нами в контакт. Ми вибрали
до переговорів трєх (мабуть 4) делегатів, По-
ляки рівнож таке число. Делегати сї зійшли
ся 3 до 4 рази і на сходинах тих обговорю-
вали головнє відносини клубу польского і ру-
ского в державній раді. В справах краєвих
мали оба клуби поступати, по змозї, солідар-
но і не бавитись в рекримінації. На другий
сходинах обговорено вибори. Руский виборчий
комітет домагав ся 10 мандатів. Однак поль-
ский, центральний комітет давав половину
жаданих мандатів і не хотів ніякого компро-
місу. Доверва пізнійше уступив нам ще брід-
ский округ. (Про сьмий округ пос. Романчук
не згадав. Прим. авт. записок). Вибори не ви-
пали так, як ми хотіли. Одні наші кандидати
не вийшли, другі вийшли против нашої волї¹⁾.
Але требь було і тим вдоволити ся. Як би не
переговори з правительством, то вибори були
би випали ще гірше. Було би вийшло 5 да-
внійших послів без Василя Ковальского.

Тепер зискали ми принайменше се, ка-
зав дальше п. Романчук, що Русини-народовці
вперше виступають на арену віденьского пар-
ламенту як представителї 18-мільонового народу.
Європа має хибне про нас понятє. Ситуація
послів буде трудна. Всїх очи звернені на них.
Але не треба думати, будьто рускі послы ма-
ють зв'язані руки. До опозиції против прави-
тельства (гр. Таффого) они не підуть, бо оно
поперло їх при виборах. Они мусьят на разї
заяти становище вижидачє. Аж колиб по-
казало ся, що справа влє йде, тоді треба буде
або аложити мандати, або вєсти опозицію.
Рускі послы не будуть мамелюхами, якими

були Старо-Русини в 1873 році. Послы будуть
дбати про екзистенцію правительства їм при-
клонного. Супротив польского „кола“ не ма-
м, ніяких зобов'язань. Ми маємо лише поро-
зуміватись в краєвих справах через парла-
ментарну комісію (пр. в справі управлїння
рік, медичного факультету і пр.).

Рускі послы, кінчив пос. Романчук, вико-
ристають ситуацію. Ми будемо впомянати ся
о ріжні концесії а край мусить нас підпарати.
З центральним правительством не можемо
порозумівати ся без краєвого. Се мусить
бути²⁾.

(Дальше буде).

¹⁾ Сей уступ дуже не щирий. Романчук
розминув ся з правдою, бо про всі кандидатури
знав дуже добре і за ними побивав ся, як в
намісництві, так і в центральному, польским
комітеті. Вислїд виборів не був для него неспо-
дїванкою. (Прим. авт. Записок).

²⁾ Майже дословно таку саму промову
виголосив пос. Романчук на довірочних збо-
рах львівских народовців, що відбули ся 10
днів раніше (дня 15. III. 1891 р.). (Прим. авт.
Записок).

Огляд часописий.

*(Всенародна біда на Україні. Белетристичне жи-
вописанє народного лиха, але недостача розум-
ної заради).*

Нема найменшого сумніву, що на-
родого-подарске положєнє укр. руского
народу на Україні вельми сумне і невід-
раднє а сега року наслідком слоти і
живлових шкід майже безвихіднє. Сумну
картину сега положєнє п. з. Народ бі-
дує живописує в київській „Раді“ Іван
Олієнко і ми понизше наводимо сю кар-
тину, щоби познакомити нашу суспіль-
ність, що в Росії не такий рай, як се
звичайно нашим селянам представляє
«Галічанін» і «Русское Слово». Одначє
дивним дивом народолобці на Україні
вдоволяють ся лише белетристичним зо-
бразуванєм біди народної, а не подають
сєму народови способів і рад, якби з
сеї біди видобути ся, не прикладають
рук, щоби єму помогти. Певно, що тут і
там дєщо робить ся в просвітнім і еко-
номічним напрямі, але всего того за мало
а на 27 мільонів Українців повинно би
найти ся охочих до народної праці інте-
лігентних рук, котрі би прийшли з під-
могою сєму бідолашному народови. Тим-
часом і сей живописець народної біди
кінч.ть свою картину розпую, що зви-
чайно є найгіршим дорадником. Треба би
вже раз видобути ся з сега ельгїйного
настрою, а брати ся до реальної про-
світної і економічної роботи, котра єди-
но може двигнути наріз з занепаду і від-
вернути єго від пропасти.

А тепер нехай послухають наші чи-
тачі самого автора Олієнка, що він роз-
повідає про те: як

Народ бідує.

(Лист з радомиского повіту).

Народ бідує і кінця ї краю єго
стражданю не видно. Ог уже другий рік,
як чорні хмари заступили єго житє, як
злидні обсіли єго навкруги і стежать за
ним, мов галич над падлом. Бідує народ,
чєврїє у тяжкій праці за шматок хлїба
черствого, бідує і не бачить сьвітлої го-
дини, не бачить ані жадного виходу з
тяжкого становища... Навіть навпаки —
де далі, став гірше жити, де далі, здаєть
ся, густїше заростають стежки до єго
щастя, до поліпшеня єго добробуту...

Радомиский повіт — одєн з глухі-
щих кутків Київщини; нема ані шкїл до-
брих, ані інституцій корисних, ані залїз-
ниць чи інших прикмет культури; за те
злидні та всяка хроба пощєсна збуду-
вала собі тут тепленьке кубло. Народ
скрізь бідний, землі майже нема. тому

хлїб собі добувають здебільшого реме-
лом: шєвством, кушнірством та иншим.
Фабрик чи заводів — ніяких; люд не
дуже рухливий — нових стежок до по-
ліпшеня свого добробуту не шукає і си-
дить собі тихо — мирно на предковїч-
них злиднях, не знаючи більшого сьвіту,
як у него в селї...

Давно вжє звик народ наш до вся-
кого лиха, до всякого бідованя, але те
лихолїтє, що тепер наступило, як камі-
нем придавило ї приголомшило єго. Одна
тепер думка у селянина, — що завтра
їстимуть діти єго, одно тільки бажанє —
не загинути з голоду. Розстаратись на
копїйку тепер стало труднїше, ніж колїсь
на карбованця.

Торговля занидїла, копїйка зроби-
лась дорогою. Ремесному чоловіку, — а
таких в нашім повіті більша частина —
прийшло ся найгірше за всіх. Швець, чи
там краєць — що заробить, те ї про-
їсть, годї думати за чорний день, бо ї
на сььогодні не хватає... Бідота наша
здебільшого перебивить ся кредитом,
бере все в борг, і в борг же веде і ре-
месло своє; тепер в борг нїде ані копїй-
ки не дістанеш, тому держати ся реме-
сла може тільки той, у кого є гроші го-
тові. Пошиє швець пару поганеньких чо-
біт і носить ся погїм з ними, поки про-
даєть їх, а дома діти з голоду кричать;
і здебільшого буває так, що швець несе
свою злидєнну пару до шєвского дуки,
що скуповує чоботи, і „мінє“ чоботи на
гроші... Трудно такому бідоласї розста-
ратись на пуд хлїба — він же тепер
півтора карбованця пуд, — купить собі
хлїбець на золотий (15 к.) і сємя єго
5—6, а то ї більше душ — зієть гар-
ненько за раз...

Огак живе тепер наш ремесний на-
род, — багато є таких, що по тижню
хлїба в хатї не бачать...

Минула зима особливо дала ся в
знаки. „Лїтом і качка — прачка“, а зи-
мою — хоч живим у труну. Хата не то-
плєна, на печі обїдрані діти з голоду
плачуть, жінка ходить, як мара, начє
встала з труни... Надїї, що живуть чо-
ловіка, — і тої нема. У кого є шматок
землі — нема надїї на врожай, бо осїнь
була без дощу, посїяне не зійшло, зе-
мля задубла, як кора, і поле стояло чо-
рне, бруднє. Сум і острах брав селянина.
«Що то вродить? — зробилось головним
питанєм». І нетерплячі люди серед зими
йшли на поле, зрубувати кусок засїяної
землі, клали в теплому місці і дивились,
чи буде сходити що, чи може нї... Про-
ба показувала, що посїяне буде сходити,
і для голодної сємі се було єдиною при-
надною мрією...

А пока що, треба було жити, треба
було доставати хлїба. В деяких селах е-
кономії давала хлїб на відробіток на та-
ких умовах: хто зимою брав у пана пуд
житя, повинен був відробити єму за се
живими аж шість день. Селянин мусїв,
повинен був лїзти в ярмо, бо в дома че-
кали єго діти голодні, що плакали і про-
сили хлїба, одєн тільки шматок хлїба...
Давали економії і соломі і сїно для ху-
доби, давали насїня на посїв, — тільки
на таких умовах, що не кожний селянин
міг їх додержати. Де хто з селян не міг
додержати умови, — бо відробляти мав
у жн.ва та косовицю, а тоді ї самому
час дорогий — і тепер їх цїнують, бу-
дуть спродувати...

Прийшла весна і принєсла з собою
ще більше стражданя, бо вбила надїю:
поля стояли чорні, жито сходило тільки
денєде. Мало не половину прийшло ся
переорювати і сїяти ярину...

Цїна на хлїб всю зиму, — можна
сказади ще ї доси — стояла дуже вели-
ка: від 1 р. 50 к. до 1 р. 60 к. за пуд
борошна, та ї борошно було — одна мї-
шанина з куколем та фасолею; хлїб роз-

чинаний з такого борошна не сходив, і з печі его виймали, як куски каменя... У кого було хоч трохи свого жита то робили так: мололи по мірці жита вівса і фасолі, потім все змішували і з сеї мішанини пекли хліб... Що то був за хліб — не питаєте, одна тільки назва „хліб“, — він був чорний, як земля, важкий, як камінь, черствів на другий день, тріщав на зубах, а про смак і балакати годі...

„Хліб, мовляв, не зять, — який є, такий зідать“.

І народ їв, смакував, бо й такого „хліба“ було мало. А тут ще чутки ходили, що по сусідах ідуть люди висівки, деруть і мелють якусь кору на хліб.

(Дальше буде).

НОВИНКИ

— **Календар.** В п'ятницю: руско-кат.: Еміліана, Леонтия; римо-кат.: Іванни з Ш. — В суботу: руско-кат.: Матія Ап.; римо-кат.: Тимотея М.

— **3 нагоди цісаря их уродин** відправив Ексц. Епископ Чехович в катедр. храмі в Перемишлі торжественне богослуження, на яким явили ся представники світських властей політичних і автономічних, маршалок кн. Сапіга, посол Цеглинський і ин. По полудні відбув ся галевий обід в палаті Ексц. Епископа Чеховича на 61 накриті, в якім взяла участь Владика перемишльський з капітулами, генераліція з командантантом корпусу бар. Піно на чолі, послі Сапіга і Цеглинський та представники місцевих властей. Ексц. Епископ Чехович вів toast в честь Найяснійшого Пана з початку в німецькій мові на руки бар. Піно а закінчив в рускій, почім присутні відповіли трикратно „славно“ і „hoch“. Через цілий час обіду концертувала перед палатою військова музика 10 п. п.

— **3 Перемишльщини** пишуть: Довго триваючи дощі спричинили в Стібні, пов. Перемишль, великі шкоди. Збіже в мандлях зросло, вода заляла поля, так що з трудом приходиться ся его бодай трохи звести, бо колеса по головки грязнуть в рілі. Овес гниє на помети а бороболі під водою. Двірські луки замулила вода, так що в тім році наш хлібороб не буде міг пашіювати зробити в дворі на відробок як се було давнішими літами. Шкода величезна.

Дня 16. VIII. в неділю відбуло ся тут о гад. 4½ віче під голим небом, на котрім здавав звіт з посольської діяльності пос. Гр. Цеглинський. При триюфальних воротах привітав достойного посла начальник громади Стібна п. Гр. Салук гарною промовою, почім при співі „Многая літа“ тисячна товпа зібраних виборців з послом на чолі посунула на площу, де мало відбути ся віче. Віче отворив делегат „Селянської Ради“ з Перемишля адвокат др. Вол. Загайкевич. Проводив вічу місцевий парох о. Вол. Вербенець. Півтора годинної промови п. посла вислухали вічєвники з великою увагою і нагородили оплесками. Промовляв потім ще др. Загайкевич, котрого гарно а горячо виголошена промова поривала уми слухачів. Віче закінчив о. председатель а учасники віча при співі патріотичних пісень пізним вечером розходили ся піднесені на душі.

— **Нова залізниця.** Міністерство залізниць дозволило на предвступні роботи для будови залізниці з Підгаєць через Теревовлю Грималів, Товсте до Калагарівки над Збручом.

— **Полєкші для обовязаних до військової служби,** які перебувають за межами Австро-Угорщини, видала управа армії в отсім напрямі: Ті, що мають ставити ся до військової бранки, можуть від тепер на свою просьбу і на умотивоване внесенє ц. і к. Репрезентації заграничної бути увільнені не лише від ставлення ся перед властивою комісією асентерунковою, але також від нового ставлення ся до оглядин перед репрезентаційною властю. Аж в III

клясі віку мусить пописовий безумовно не ед починати акції о увільненє піддати ся оглядинам репрезентаційної власти. Але і тоді, коли его узнають здібним до військової служби, може відложити єї до 24. року жита і не потребує перед тим часом повертати до вітчизни. Просьбу о увільненє від вправ і контрольних зборів належить з долученєм військового пашпорту внести на руки ц. і к. репрезентаційної власти до кінця січня. Сї полєкші відносять ся і до наших емігрантів за морем.

— **Тактовний жандарм.** В Опаці коло Любачева мають будувати нову школу, але сему противить ся громада, уважаючи кучу, в якій дотепер учать ся діти, за встарчаючу. Оноді зібрала ся в тій старій школі місцева рада шкільна на засіданє в тій справі, але хату облягли селяни і грозили смертю членам шк. ради. Председатель шк. ради о. Гошовский візвав до оборони місцеву жандармерию, однак двох жандармів було за мало, бо товпа народу приняла грізну поставу. Тоді покликано ще двох жандармів з Любачева. Всякі візвання жандармів до зібраних селян, аби розійшли ся, не помагали. Замість ужита оружжя виступив оден з жандармів, Дячущин, і виголосив до народу одногодинну промову на тему злочину, якого селяни хочуть допустити ся і про наслідки сего злочину. Промова мала добрий успіх, бо люди розійшли ся. З сеї події показує ся, як легко можна зарадити нерозуму проливами крови, если інтервенуюча власть має такт і розум.

— **Заходи о посольський мандат** з I. округа м. Львова до державної ради. Оноді відбули ся передвиборчі збори Русинів з того округа. Кандидатури рускої поки що не поставлено. В тій справі Gaz. Nag. звертає бачність Польків, що на 2.900 виборців в тім окрузі є 500 руских, які упали би на независимого соціаліста п. Миколу Ганкевича, який має кандидувати. 900 жидівських голосів стоїть на услугах п. Брайтера, який буде попірати кандидатуру п. Ганкевича. Між рештою 1.500 виборців є багато робітників, каменачних сторожів і т. п., які можуть поперти соціалістичну кандидатуру, тому єї легковажити не можна.

— **Археологічний зїзд,** з черги 14-тий, розпочав ся дня 14. с. м. в Чернигові. „Рада“ означає, що визначні наукові сили не беруть в нім участі. Також і українські учені відтягнули ся від участі. Головою зїзду вибрано гр. Уварову.

— **Старинні розкопи.** В Броваках в Київщині розкопано могилу і найдено в ній кости якогось скитского князя і его жінки. При кістяках лежала шабля і копія, але ржа зіла зелізо майже до крихти, лише золота ручка шаблі остала ненарушена.

— **Розбишачтво.** Син вїйта в Сокильниках коло Львова, 17-літний Ромуальд Півко, записавсь останної неділі в корчмі, грозив револьвером иншим парубкам. Побачив то вахмайстер місцевої жандармерії, Олександр Слабий, і хоч не був в службі, візвав Півку, аби віддав револьвер. Півко почав утікати і обернувшись стрілив до жандарма, але куля влучила в годинник і відбила ся. Та в тій хвилі жандарм споткнув ся і упав, а Півко прискочив та стрілив вдруге до жандарма під серце. Раненого перевезено до львівського шпиталю, де він вї второк помер, лишаючи молододу вдову і троє діточок. Убийника спіймано вчера в stodолі сусіда.

— **Зіспеуте по селах.** „Бірж. Вед.“ довозять, що у елисаветградским повіті в Росії на селах позаводили ся розпустні гуртки „вільного кохання“. Цікаво зазначити, що пристають до них не тільки підлітки-дівчата а навіть жінки-матери. Одна мати втікала від своєї 15-літної дочки на „бесїди“ сих соромничких гуртків, а дочка жаліла ся на матір людям. Чимало дівчат спокушено і наробило сорому своїм батькам через отсі „бесїди“.

— **Дрібкі вісти.** Карна розправа проти Мирослава Січинського відбуде ся наслідком внесеного обороною рекурсу перед касаційним трибуналом у Відні дня 2. вересня с. р. — Цісар подарував правні наслідки кари засудженим в процесі о розрухи на львівськм уні-

верситеті студентам: Бабівви, Ціховському, Р. Левицькому і Рахинському. — В процесі за напад на дїм директора гімназії в Кіцмани, Шпойнаровского, суд засудив гімназиста Коновала на 30 днів арешту, а 3 гімназистів на 3 дні арешту; инших обжалованих увільнив. — Дотеперішній редактор „Дїла“ п. Льонгин Цегельский уступив, а редакцію обняв п. Олександр Борковский. — Нафтовий закоп Oil City в Тустаговичах вже загашено. Закоп дає тепер денно по 90 вагонів киплячки.

Оповідки.

— **Іменована і перенесеня.** Кр. рада шкільна іменовала дійсними учителями в гімназіях між иншими отсих заступників учителів: о. Івана Сатурского і Григорія Тимощука в рускій гімн. в Тернополі; приділила дійсн. учит. Романа Гамчикевича з I польск. гімназії в Перемишлі до рускої гімн. в Перемишлі; перенесла заступників учителів: Йосифа Лебічака з Бережан до рускої гімназії в Тернополі, Йосафата Назара з рускої гімн. в Перемишлі до рускої гімн. у Львові, Теодора Закалату з Бережан до руск. гімн. в Станиславові, Юрія Кришковского з руск. гімн. Станиславові до IV гімн. у Львові, Николая Лепкого з I. до II. польск. гімн. в Станиславові; іменовала заступниками учителів Теодора Гозу, Северина Лещія, Луку Турчина, Михайла Возняка і Клементія Вахнянина в руск. гімн. у Львові, Романа Дубляницю в руск. гімн. в Тернополі, Волод. Калиновича в руск. гімн. в Станиславові і Михайла Губчака в рускій гімназії в Коломві.

Міністер рільництва іменовував Евг. Полюшницького інспектором винних пивниць для східної Галичини, а Т. Броневского за західн. Гал. з осідками у Львові і в Кракові.

Міністер торгівлі іменовував завідателя почт в Снятині І. Юркевича старш. контрольором в Н. Санчі.

— **3і Станиславова.** Вписи на I і II рік приватної жєньської семінарії учительської СС. Василянко в Станиславові, Заболотівска 13 відбудуть ся дня 4. вересня, вступні іспити на I рік 5. і 7. вересня, 8. Богослуженє, а 9. розпічне ся наука на обох роках. Кандидатки на I рік мають при вписі виказатись: 1) свідомством крещеня, 2) послідним свідомством шкільним і 3) свідомством лікарским. Такса вписова виносити буде 5 К. а оплата місячна за науку 16 К.

— **Виділ рускої Бурси Тов-а педагогічного в Вижниці** розписує конкурс на прийняте учеників до сеї бурси за можливою найменшою оплатою в грошах і натураліях на р. 1908/9. Позаяк Виділ хоче оглянути ся за помешканєм і мусить наперед знати, як менше-більше велике число буде питомців, проте просить ся як найскорше зголошувати ся і довідувати ся о близших услівях прийнята або в Вижниці у о. Николая Гоянюка або в Старих Кутах у п. Андрея Яворского, управителя шкіль народних тамже, почта Кути. Просить ся Всечестних Огців духовних, Вп. панів учителів як взагалі кому лишень добро нашої молодіжи лежить на серці повідомити родичів, наміряючих послати свої діти до вижницької гімназії, о заложеню рускої бурси в Вижниці. Рівночасно просить ся звіщати нас про число компетентів та подбати о як найбільше їх число. Речинець зголошеня найдальше до 1. вересня с. р. — Наших патріотів по обох боках Черемошу просимо запомогати бурсу ласкавими датками в грошах або натураліях. — *Від Виділу рускої Бурси тов-а педагогічного в Вижниці.*

— **Для убогого а талановитого хлопця,** який записує ся до рускої гімназії в Вижниці і обмежений на власну поміч, приймає з подякою датки адміністрація нашої часописи.

Наука, штука і література.

— **Видавництво „Український Учитель“** друкує ілюстровану книжку: „Казки“ З. Тепеліуса, в перекладі Б. Грінченка. Ся книжка буде видана з фонду імени М. Дмитрієва.

— Нова популярна літ. наук. часопись. З Червоцець дістаємо до поміщення отсею просьбу до наших письменників: Високоповажаний Добродію! Маючи намір видавати в найближшій часі ілюстровану, популярну літературно-наукову часопись для народу, прошу Вас помогти мені в тім дїлі, посилаючи мені матеріяли будьто белетристичні, будьто популярно-наукові з всяких областей. Намір мій є видавати зошити так, щоби вони становили кожний уля себе окрему цілість, тому прошу по можности о статі короткі. В разі, як би у Вас не було готового матеріялу, прошу повідомити мене, що коли і в яким обемі маєте саме намір вислати. Сподіваючись, що не відмовите мойому прошенню остаю з правдивим поважанем — Франц Коковський, Чернівці, Петровича ч. 2.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

В Черногорі!

Шибени, у сїні Черногори 12/8. 1908.

Сего дня встали ми дуже скоро, бо ліжка наші мало заохочували до довшого лежання. Шеста година рано застала нас вже на ногах. Взявши на пів висохлі чоботи та закинувши на себе тайстри, вже троха лекші о бракуючі зіджені вчера чеколяди і консерви, ми випили полишену від вчера решту молока, зіли решту колєні і подякувавши господарям за нічліг і гостину, попрацали ся з ними. Притім як диво підношу, що вони хоч жиди не приймили від нас ніяких грошей. Ми рушили гори Черемоша шукати заповідженого моста. По чверть години ходу натрапили ми на сей міст-не-міст. Міст тому, бо зверху цілком до моста подібний. Не-міст тому, бо хто хотів би ним переїхати, особливо возом, той лучше зробив би, якби пішов відразу у брід Черемошом.

Перейшовши Черемош, ми опустили перемоклу Буковину і попрацали правий (водський) бік рушили лівим берегом в долину. Тут галицка нужда виступила відразу в цілій своїй наготі. Хто з Гуцулів побачив нас, зараз питав, чи ми не комісія від берегів. Не чекаючи на відповідь кожний, кому Черемш урвав кавалок царинки, чи кому дощі сполокали, або замочили сїно, просив, щоби се „взяти на письмо“ і постарати ся о відписане ему податку.

А високі гори по обох боках Черемоша дивлять ся на тоту нужду людську й дальше дивити ся будуть спокійно на нужду пізніших поколінь, аж доки люди тверді, люди загартовані в невигодах, а розуміючі інтереси, доки гірські cow-boy'i не засядуть всі царини і доки в місце нашої гуцульщини якась чужа а нам ворожа нація не стане царювати по обох боках і по волоскїм і по лядкїм берегах Черемоша. Лиш хто тоді буде рубав дрова на стрімких збочищах Карпат і хто поведе слави долі Черемоша? Хто обмоклий, хто отікаючий потом і водою дасть своєю власною працею твердим спекулянтам золото потрібне до викуплення від него самого его царинок, его лісів та полонин? Гей панове реформатори, може би ви кромі виголошування падких і нашпикованих патріотичними фразами бесїд, взяли ся також до організованя торговлі ковбками в гір? І то скоро, поки ще є — хоч спізнений — час.

По дорозі трапили ми на якогось старого Гуцула, що як раз шов в ту саму полонину що і ми і з властивою Гуцулам приятельскостию жертвував ся нам проводити. Дорога наша вела стрімкою стежкою на не дуже великий гора званий Плаєм. Відти після вказівки нашого старого, привагідного провідника, ми спустили ся просто в долину потоку Грамітний. Тут при устї Грамітного в Пробіну ми обсервували водонад Грамітного. Се властиво не є оден водонад, а цілий ряд водонадів, кожний високий на кілька метрів, розложених єсли не помиляю ся, на простори около 100 метрів. По обох боках Грамітного і просто него на передї зносять ся такі стрімкі та кам'яністі, височезні стїни горбів, що єсли всни не перевищають то що найменше дорівнюють своєю високости і красою всім рекламованим, чужоземним гірським видам. Вийшовши з поміж сих гірських, майже цілком прямовисних стїн, ми пішли здовж потоку Пробіни, де хоронячи ся перед розпочинаючим ся дощем вступили до хати побережника пруского (не

русского) товариства, основаного для експлюатації руских (не пруских) лісів, п. Жепи, де нас не тільки запрошено в середину, але навіть угошено гербатою з афиняком. По успіхоєню ся дощу, ми пішли дальше Пробіною. На дорозі велику нашу веселість викликала напись виконана кривулястими буквами, а поміщена над дверима одної з хат, положених при порядно болотистім гостинци. Сеся напись звучить „VILLA CHALUPA“. Ми минули за порядком одну хату по другій, причім завважали, що в противенстві до Буковини є в Галичині о млого менше шинків. І так приміром сего дня на простори що найменше 30 кілометрів, ми не стрітили ані одного шинку, підчас коли на Буковині шинки є розміщені навіть і в найдикших потоках.

Около 2. години з полудня ми зачали входить на гора Ватанарка (1246 м.). Дорога на гору хоч дуже стрімка є будована для їзди возом, виспана мїлким шутром і тягне ся серпентиною аж на верх. По обох боках дороги молодий, може около 40-літній смерековий бір росте на цвнтарі старих, спорохнявїлих і зогнїлих великаньських пїв та повалених дерев, оброслих мохом. Поміж тими порохвами, що лежать одні на других і творять в декотрих місцях цілі стоси гнилї, ростуть якісь великаньські лопухи, гриби і губи-мухори червої як кров з білими гузами і капелюхами о промірі до 30 сантиметрів. В дальшій глїбині ліса чути шипїт цілої маси безіменних жерел та потоків, а попри них ростуть корчі і менші деревця збиті в гуцавини, ніколи людською ногою не дїткнені. Тож і не дивниця, що Ватанарка годє на собі всякого рода звірину, з якої найбільші є олень, рись і медвїдь. Нам, на жаль, не удало ся здобати з медведєм, хоч се було би вже цілком довасоване до стилю. Дош — лиш хвилино перериваний погодою — болото, пустка, нігде ні живого духа, лиш ми самі, а коло нас встаючі з гір мраки, шипїт потоків і дика иррирода.

Чим більше до верху тим більша мрак. На верху гора ми йшли хвилину серед мрак і дощу, аж вступили в хату побережника, Гуцула, гарного хлопа, що мешкає в камеральнім домі. Тут одержавши дещо молока, ми зварили собі чеколяду, закусили рештою забраного з долини хлїба і пустили ся на другий бік в дїл, розпрацавши ся з побережником та зі стрільцем п. Ценьского, що вийшов там в погови за медведями та рисями, як шкїдниками польованя. І в дорозі на дїл ми не здибали медведя. За те люди на Шибенім під Ватанаркою, положенім при гостинци до Буркута, показали ся з усposоблена подібні до медведів і не хотїли нам наймити нічлігу, лиш казали їти дальше. Не було що вшного робити і ми пішли аж до потоку Погорїлець, вступили в хату побережника Семена Сумарука, де одержали сїно як підстїлку, грубий коц на сїно, сердаки та киптарі під голови, а молоко і колєшу як поживу. Чоботи наші були в дуже сумній станї. Моїм товаришам зачали пукати пришиви, а менї підошва пукла виїверек на двоє. Щастєм, що недалеко побережника мешкає шведь і п. Сумарук має мій чобїт занести рано до направи.

Утомлені до крайности, але радї, що дотерли аж до самісїнького піднїжя Черногори, ми заснули при шумі Пробіни і Погорїльця спадаючого з Черногори зараз коло хати п. Сумарука.

Завтра, коби лиш мрак не було, рушимо на верх Черногори.

А. Будзїновский.

Телеграми

в дня 20. сертня.

Ішль. В цїсарській вїлї в Ішлю відбув ся вї второк обїд, при яким бельгїйский князь Лєопольд вїїс тоаст на здорově Монарха і на добро присутної цїсарської родини. Вечером того дня внуки цїсаря, дїти архїкняганї Марїї Валерїї дали аматорське представлене театральне.

Атени. Знова насїли вїсти про напади і розбїї болгарских ватаг в Македонї.

Бїлгород. Скупштина ухвалила однодушно закон що до безпроволочного введеня торговельного договору з Австро-Угорциною.

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ

Готель, реставрація і кагарня — ріг ул. Сикетускої і Косцюшка у Львові.

Приїхали дня 20. VIII. с. р.: Іванна Копитиньська, Самбір; Галя Прийма, Опліцко; Галя і Стефця Корецькі, Рожнітїв; Олімпія Любовицка, Тенетиска; Роза Зайднер, Скала; Філарет Гнаталович, Броди; др. Михайло Терлецький, Дрогобич; Михайло Кіндяк, Сухостав; Андрух Вишньський, Сухостав; др. Теофіл Гвоздецький, Липиця дїльна; Зенон Сїмонович, Гостів; Роман Заклинський, Станїславів; Мирослав Копїй, Іванівка; Нестор Саламон, Комарники; др. Максимїлян Френкель; Кирило Бірецький, Лобозів; Василь Гришко, Скрентов Па (Америка); о. Войнаровский Тит., Баливці; Михайло Товарицький, Уліцко; Василь Винар, Бучач; Михайло Комарницький, Лежайск; Гнат Марак, Росохач; о. Михайло Совяковский, Торговиця; Михайло Мох, Бережани; Іларїон Левицький, Тенетиска; Іван Прийма, Чернівці; Герман Візенберг, Рава руска; др. Андрїй Чайковский, Бережани; др. Йосиф Кос, Коломия, Евген Рудницький, Дїбрнїв; Іван Недільський, Тернопіль; о. Іван Корольок, Чемеринці.

Морелї (априкози) найкрасшої якости, столової, щоденно свїжо зриванї 5 клгр. franco 3 K 50 с, яблука, грушки і сливки franco 3 K 70 с.

А. Альтнай (L. Altneu), Залїщики 4.

(11—12)

Кураційний і столовий виноград найкрасшої якости, щоденно свїжо зриваний, 5 кілограмова пачка franco 3 K 50 сот.

L. Altneu, Versecz 4. Ungarn.

(9—12)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-руської фабрики Евгена Біліньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурситов. педагогїчного, а 5% на сироти і вдови по свьщениках.

Держїм ся покликую:

Свїй до свого!

Розклад залїзничих поїздів

важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	в				
	рано	перед пол.	по пол.	вечер	ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Черновець	—	—	—	—	12:20
Станїславова	5:40	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любїня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	в				
	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Черновець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Черновець	—	—	—	—	2:50
Станїславова	—	—	—	2:40	—
Коломиї	—	—	—	6:03	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любїня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35†
Янова	6:58	9:15	1:35†	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35†
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТКА: Поспїшні поїзди печатанї товстим друком. — Поїзди їдучї лише в недїлі означенї †.